

Архив

НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ПО МЕТЕОРОЛОГИЯ И ХИДРОЛОГИЯ
БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

МЕСЕЧЕН

БЮЛЕТИН

СЕПТЕМВРИ, 2005

СОФИЯ

УВАЖАЕМИ СПЕЦИАЛИСТИ И РЪКОВОДИТЕЛИ,

Вие разполагате с поредния месечен хидрометеорологичен бюлетин. В него е направен месечен обзор на основни процеси и явления от метеорологична, агрометеорологична, хидрологична и екологична гледна точка за територията на страната. Оперативната информация, набрана от националната мрежа на НИМХ, дава възможност за бърза и обща преценка на влиянието на тези явления и процеси върху различни сфери на икономиката и обществения живот, за вземане на оптимални управленски решения и повишаване на икономическата полза от стопанската дейност и комфорта на живота.

Месечният бюлетин се намира в ИНТЕРНЕТ на адрес: <http://www.meteo.bg>

Информацията в бюлетина не е пригодна за изследователски, юридически и бизнес цели. Подходяща информация за тези цели, преминала през стандартен контрол, може да се получи чрез официална заявка до НИМХ.

НАЦИОНАЛНИЯТ ИНСТИТУТ ПО МЕТЕОРОЛОГИЯ И ХИДРОЛОГИЯ

включващ и НАЦИОНАЛНАТА ХИДРОМЕТЕОРОЛОГИЧНА СЛУЖБА с филиалите си в Плевен, Варна, Пловдив и Кюстендил с предмет на дейност:

метеорологични, агрометеорологични и хидрологични информации, данни и анализи за химическото и радиоактивното замърсяване на въздуха и водите;

краткосрочни, средносрочни и месечни прогнози на времето и водите и фенологичното развитие и формиране на добиви от земеделските култури;

изследвания по физика на облаците, валежите и активните въздействия върху тях;

обезпечаване с научно-приложни изследвания, експерименти, разработки и методики на различни дейности в селското стопанство, транспорта, енергетиката, строителството, туризма, проектирането, водното стопанство, търговията, екологията, гражданската защита и други изследователски работи в областта на природните и инженерните науки;

експертни оценки и експертизи при неблагоприятни хидрометеорологични явления и колебанията на климата;

обучение за степен "Доктор", специализанти и дипломанти в сферата на компетентност на НИМХ.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ПРЕГЛЕД НА ВРЕМЕТО

I.1. Синопична обстановка

I.2. Температура на въздуха

I.3. Валежи

I.4. Силен вятър

I.5. Облачност и слънчево греене

I.6. Особени метеорологични явления

II. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА, ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ И ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

III. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

IV. СЪСТОЯНИЕ НА РЕКИТЕ

V. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ

I. ПРЕГЛЕД НА ВРЕМЕТО

I. СИНОПТИЧНА ОБСТАНОВКА

1-2.IX Страната се намираше в южната периферия на антициклон с център над Финландия, но влияние върху времето оказва и обширен циклон, обхващаш Източна Европа, Турция и Южна Гърция; над югозападните райони стационарираше и студен фронт. Облачността се увеличи, вилътни и в цялата страна преваля, но интензивни валежи имаше само на отделни места. Температурите се понижиха с 2-3 °C.

3-13.IX Антициклонът увеличи мощността си и се придвижи на юг. Впоследствие и на изток, през последните дни започна да се руши. Във височина също през повечето дни България се намираше в гребен от високо налягане. Активните атмосферни процеси се развиваха в Западна и Северна Европа. На 7 срещу 8 и към 10-11.IX, поради близостта на атмосферни смущения, над крайните западни райони у нас на отделни места имаше краткотрайни превалявания. Но като цяло през периода преобладаваше слънчево време, с температури около средните. Най-високи са на 12-13.IX, когато се усеща преносът от югозапад – максималните са предимно между 27 и 32 °C.

14-15.IX Над страната от запад на изток премина долина със студен атмосферен фронт и при земята и във височина. Имаше повсеместни валежи, на места интензивни, като количествата бяха значителни в Централна и Източна България. Имаше локални наводнения и материални щети. След фронта дневните температури временно се понижиха с 8-10 °C.

16-17.IX При земята налягането бързо растеше и над България се изгради гребен от запад. Над о-в Крит се откъсна плитък циклонален вихър. Във височина Балканите останаха в долина от ниско налягане, в която също имаше затворен плитък вихър, тя много бавно се придвижи на изток и се запълни. Валежите навсякъде спряха и се установи предимно слънчево време, температурите отново се повишиха.

18-21.IX Над Северна Италия се формира средиземноморски циклон, започна да се движи на изток и премина бавно през Балканския полуостров, заедно с фронталната си система. Циклонът бе добре изразен и във височина -- имаше също затворени изолинии. Централна Европа и Балтийско море бяха обхванати от мощен антициклон и при земята и във високите слоеве на атмосферата. Под влияние на тези две барични образувания у нас отново имаше валежи, на места на 20 и 21.IX, главно в източната половина от страната, значителни, с локални наводнения и материални щети.

22-24.IX Обстановката бе приблизително същата, но депресията при земята, макар и много бавно, се запълваше и се придвижваше на изток. Значителна облачност и валежи имаше над Северна България, там и температурите бяха с 3 до 5 °C по-ниски от тези в Южна България. На места в северозточните райони валежите продължаваха да имат голяма интензивност и бе обявено бедствено положение. Над Южна България нямаше валежи, облачността бе разкъсана и дневните температури бяха над 20 °C.

25-28.IX Антициклонът от Централна Европа се придвижи на изток и центърът му вече се намираше над Европейска Русия, а Балканският полуостров бе в югозападната му периферия. Областта от ниско атмосферно налягане, която предишните дни премина над Балканите, все още стационарираше над Черно море, Турция и Източна България. Подобна бе обстановката и във височина. Над западната половина от нашата страна облачността бе разкъсана, намаляваща до слънчево време, температурите се повишиха, докато в източната половина все още имаше превалявания, макар и вече по-слаби.

29-30.IX Над Северна Италия се зароди нов циклон, който задълбаваше и този път по-бързо достигна Балканите. Налягането в приземния слой се понижи. През последния ден от месеца в Западна България преваля, а в северозападните райони започна да прониква студен въздух и температурите се понижиха с около 5 °C.

2. ТЕМПЕРАТУРА НА ВЪЗДУХА

В началото на септември средноденоношните температури бяха между 18 и 23 °С, в Ахтопол 23.4 °С – с 2–3 °С по-високи от нормалните. Впоследствие температурите се понижиха и през периода 2–8.IX те бяха между 15 и 20 °С – с 1–2 °С по-ниски от нормалните. В края на първото и началото на второто десетдневие температурите се повишиха и на 13.IX те бяха между 20 и 24 °С – с 3 до 5 °С по-високи от нормалните. На 14 и 15.IX температурите временно се понижиха и средноденоношните се нормализираха. През периода 16–18.IX температурите отново слабо се повишиха и средноденоношните бяха малко по-високи от нормалните. На 19 и 20.IX те рязко се понижиха и на 21.IX средноденоношните бяха между 10 и 16 °С – с 4 до 6 °С по-ниски от нормалните. Към края на месеца имаше затопляне и температурите се нормализираха, а в отделни райони бяха малко по-високи от съответните норми.

Средните месечни температури бяха между 16 и 20 °С, в Сандански 20.5 °С, планинските райони между 6 и 11 °С, на вр.Мусала 2.4 °С, на вр.Ботев 4.7 °С. В по-голямата част на страната температурите бяха близки до нормалните.

Най-високите температури през септември бяха между 27 и 32 °С, в Сандански 34 °С, в планините – между 17 и 22 °С, на вр.Мусала 11.6 °С, на вр.Ботев 10.8 °С и бяха измерени на 12 и 13.IX, а най-ниските – между 7 и 12 °С, във Варна 13 °С, в планините – между минус 1 и 4 °С, на вр.Мусала минус 2.8 °С – около 5 и 29.IX.

3. ВАЛЕЖИ

През септември основните валежи паднаха през периода 14–26.IX. Превалвания имаше и в началото на месеца.

Броят на дните с валеж 1 mm и повече бе между 5 и 12, в Кърджали – 2, в Пловдив – 4. Валежът през септември от 1 до 3 пъти, а в Североизточна България до 6 пъти бе повече от 10 mm. Максималният денонощен валеж в повечето райони бе между 10 и 35 mm, във В. Търново 102 mm, в Сливен 81 mm, в Русе 53 mm, в София 49 mm, в Разград 47 mm и беше измерен предимно на 15 и около 22.IX.

Сумата на валежите в Северна България (без крайните северозападни райони) е предимно между 120 и 230 mm, в Шабла 334 mm, т.е. между 200 и 600% от нормата, в северозападните райони – между 100 и 150%, а в Шабла – 954%. В останалата част на страната тя е предимно между 40 и 120 mm, т.е. между 100 и 250% от нормата. В района на Източните Родопи валежите са най-малко – в Крумовград 11 mm, в Кърджали 21 mm, в Хасково 24 mm, т.е. от 30 до 70% от нормата.

4. СИЛЕН ВЯТЪР

Условия за силен вятър (14 m/s и повече) имаше на места в централната част на Дунавската равнина, Източна България и планините в началото на месеца, около 20 и 27.IX. Броят на дните със силен вятър бе предимно до 3, колкото бе в Сливен и на вр.Ботев. В много райони на Западна България и Тракийската низина силен вятър не е духал.

5. ОБЛАЧНОСТ И СЛЪНЧЕВО ГРЕЕНЕ

Средната облачност бе между 4 и 4.5, в планините – до 6.5 десети от небосвода и бе повече от нормата. Броят на ясните дни (предимно между 5 и 9, в Павликени 11, в планините 1–2) бе по-малко от нормата, а броят на мрачните дни (между 5 и 12, в планините между 10 и 15 дни) бе повече от нормата.

6. ОСОБЕНИ МЕТЕОРОЛОГИЧНИ ЯВЛЕНИЯ

Мъгли, предимно локални и краткотрайни, имаше почти през целия месец. Мъгливо беше на повечето места около 1, 17, 19, 23–25, 27–28.IX предимно в градовете Плевен, Монтана, Враца, Ловеч, Драгоман и крайдунавските есища.

Гръмотевични бури са наблюдавани в 25 дни от месеца. С най-голям обхват бяха процесите около 2, 14 и в периода 18–20.IX.

Валежи от град бяха регистрирани през 4 дни: на 2.IX в Сливенско, на 19.IX в Ловешко, на 20.IX в Пловдивско и на 27.IX в София.

Почти едновременно **3 смерча** с хоботи, достигани до морската повърхност, бяха наблюдавани над Черно море (край Резово) на 5.IX около 13–20 ч. дисипирали преди достигане до брега.

През месеца се оформиха два по-изразени валежни периода 14–15 и 19–25.IX, с три валежи, които подсилваха бедствената обстановка от августовските наводнения и затрудняваха възстановителните работи.

През първия период на 15.IX бяха измерени валежни количества 2–3 пъти над месечните норми в Павликени 147 mm (или 1/m²), Сухиндол 136 mm, Велико Търново 102 mm, Дряново 95 mm, Борима 94 mm, Сливен 81 mm, Елхово 76 mm и др.

През втория период значителни денонощни суми бяха измерени на 20.IX (Габрово 140 mm, Еленово 100 mm, Любенова махала 96 mm, Котел 81 mm и др.) и на 22.IX (Черноземен 288 mm, Дуранкулак 152 mm, Калиакра 137 mm, Шабла 122 mm, Сърбино 141 mm и др.).

Бедственото положение в редица области като Великотърновска, Габровска, Разградска, Варненска, Пловдивска, Старозагорска, Ямболска, Сливенска, Бургаска и Софийска засегна нови територии след августовските наводнения. Иктиман бе наводнен 4-ти път. Съобщаваше се за много наводнени къщи в Шабла, в села в Пловдивско, Сливенско и Великотърновско. Влакът Хисар–Пловдив бе спрял от 2-метров вълна при Калояново, а пътниците евакуирани. Наводнения по пътинцата имаше в Плевенско, Врачанско, Софийско, в южните части от страната и др. Съобщаваше се за преливане на някои микроязовири и за жертви – възрастни хора с инфаркт, неиздържали гледката на наводнените си къщи и унищожено имущество.

По съобщения на комисииите за оценка, щетите от екстремните валежи и наводненията до септември клоият към 1.5 млрд. лева.

Вляво – скъсана стена на яз. "Радойново", община Средец; влясно – наводнени дворове в гр.Кермен, Сливенско (сн. Веселина Седларска, в. "Новинар")

Дясно – наводнени дворове и къщи в Пловдивско (сн. БТА), вдясно – два смерча над Черно море край Резово на 05.09.2005 г. (сн. ст.н.с. д-р Д. Гайтанджиев, НИМХ)

II. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА, ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ И ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

I. СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВАТА

Вследствие на наднормените валежи през август, в началото на септември почвените влагозапаси при угарта в 50 и 100-сантиметровия почвен слой в по-голямата част от полските райони на страната бяха необичайно високи за сезона, над 80% от ППВ. Изключения имаше в крайните северозточни и южни райони, където общият воден запас в 50-сантиметровия слой бе под 53% от ППВ.

Високите температури в края на първото и началото на второто десетдневие поддържаха висока интензивност на изпарение на влагата от горните почвени слоеве, което доведе до чувствително намаление съдържанието на влага в орния слой и подобрене на условията за извършване на почвообработки и механизано прибиране на късните окопни култури.

В средата на септември настъпи значително влошаване на агрометеорологичните условия. Вследствие на падналите валежи в периода 14–20.IX, сумата от които надхвърли на много места 100 l/m², нивото на почвените влагозапаси в целия почвен профил рязко се повиши и достигна граници, близки до пределната полска и пълна влагоемност. В отделни райони валежите наводниха отново значителни площи със земеделски земи (Павликени 147 l/m², В.Търново 144 l/m², Сливен 130 l/m² и Карнобат до 100 l/m²). В Ръжево Конаре на 20.IX бе регистриран валеж от град и дъжд, чистото количество е достигнало 247 l/m². Преобладаващата, а на места и наводнена почвена повърхност в по-голямата част от страната бе обективна причина, поради която през втората половина на месеца бе невъзможно провеждането на почвообработки и механизано прибиране на царевичата, слънчогледа, картофите и др. Поройните дъждове през първата половина на третото десетдневие в Северозточна и Централна България (Калиакра 281 l/m², Шабла 186 l/m², Разград 100 l/m², В.Търново 92 l/m²) наводниха големи площи със земеделски земи и нанесоха значителни вреди по земеделската продукция.

На 27.IX почвените влагозапаси при угарта (вж. прил. карта) в 20 и 50-сантиметровия слой в Северна България и в по-голямата част от Тракийската низина бяха между 92 и 99% от ППВ. Между 80 и 90% от ППВ бяха влагозапасите по Черноморното и в западните райони на страната, а под 65% от ППВ – в Югозападна България. В края на септември воднофизичните показатели в орния слой само в районите на Подбалканските планини и на места в Югозападна България позволяваха провеждането на почвообработки.

2. СЪСТОЯНИЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КУЛТУРИ

През по-голямата част от първото десетдневие на септември развитието на късните земеделски култури протече при благоприятни агрометеорологични условия. През първата седмица от месеца среднокъсните хибриди царевича приключиха репродуктивния период от развитието си и встъпиха масово в пълна зрелост. При късните царевични хибриди протичаше преход от млечна към въсвчна зрелост.

Топлото за сезона време в началото на второто десетдневие на септември с максимални температури, достигнали на много места в страната до 30 °C (Русе 32 °C, Елхово 31 °C, Кърджали 31 °C, Сандански 32 °C), ускори узряването при късните хибриди царевича голяма част от които достигнаха въсвчна и пълна зрелост. Значителен напредък бе наблюдаван и в развитието на вторите култури и късните зеленчуци.

В средата на септември настъпи влошаване на топлинните условия. През по-голямата част от втората половина на месеца агрометеорологичните условия се определяха от влажно и хладно за сезона време, което удължи периода на зрелост на късните зеленчуци, есенните сортове овошки и винени сортове грозде. Влажното време допълнително влоши качеството на зеленчуковата и плодова реколта и бе предпоставка за развитие на патогенни причиняващи гниене по земеделската продукция (сиво гниене, късно кафяво гниене).

Поднормените топлинни условия през втората половина на септември удължиха репродуктивния период от развитието на най-късните хибриди царевича в полетата с по-голяма надморска височина, които в края на месеца достигнаха въсвчна и пълна зрелост. Честите, значителни валежи през втората половина на месеца забавиха прибирането на царевичата, слънчогледа, полския фасул, картофите, захарното цвекло и др. късни окопни култури и възпрепятстваха своевременното освобождаване на площите от късните окопни култури.

Вследствие поднормените топлинни условия масовото разпукване на плодните кутийки при памука бе наблюдавано през последните дни на месеца в южните райони на страната. В края на септември оризът встъпи във въсвчна зрелост. През третото десетдневие в Южна България бе наблюдавано узряване и при фьтциите.

В края на септември значителна част от есенните сортове овошки и грозде достигнаха беритбена и консумативна зрелост. През третото десетдневие на месеца започна прибирането на орехите, при някои овощни видове започна есенното опцветяване на листата и началото на листопада.

През септември в полските райони на страната не бяха регистрирани слани, което позволи формиране на допълнителна продукция от късните сортове домати, пипер, зелен фасул (втори култури) и др.

3. ХОД НА ПОЛСКИТЕ РАБОТИ

През септември условията за провеждане на сезонните полски работи (освобождаване на площите от късните окопни култури, прибиране на плодовете и зеленчуците, дълбока оран и предеситбена подготовка на площите, предвидени за засяване със зимни житни култури) бяха подходящи през първото и началото на второто десетдневие на месеца. През по-голямата част от втората половина на месеца падналите наднормени валежи ограничаваха възможностите за работа на полето. В края на септември на единични места (Годеч, Гълъбово) започна сентбата на пшеницата.

III. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

1. ХИМИЧЕСКО ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ВЪЗДУХА

Съдържанието на серен и азотен диоксид и фенол в София е много по-ниско от съответните еднократни и средноденоношни пределнодопустими концентрации (ПДК), както и от многогодишните средни месечни стойности (МСМС). Стойностите на сероводород в пункт „Младост“ 1 са по-високи от ПДК през повече от половината от дните на наблюдения, но остават под МСМС. Максималната еднократна стойност е измерена на 9.IX в следобедните часове и е около 2 пъти над ПДК, а максималната средноденоношна концентрация – 2 пъти по-висока от съответната ПДК – е наблюдавана на 15.IX.

Във Варна и Бургас всички следени показатели за качеството на въздуха са в границите на санитарно-хигиенните норми през целия период.

В Плевен средноденоношните количества прах надхвърлят средноденоношната ПДК само в 4 от дните на наблюдения, като максимумът е регистриран на 15.IX.

В Пловдив средноденоношната санитарна норма за прах е надхвърлена до около 1.5 пъти през повече от половината от дните на наблюдения. Най-високата стойност е измерена на 14.IX.

2. КИСЕЛИННОСТ НА ВАЛЕЖИТЕ

Пробите за анализ на киселинността на валежа се събират 4 пъти в денонощието (на 6 часа) в 32 синоптични и 4 климатични станции на територията на цялата страна.

Средните, за пунктовете, стойности на рН за месеца са в киселинната област на скалата в 90% от всички станции, като най-киселинна е средномесечната стойност в Кърджали, а най-алкална – на вр.Рожан (рН=7.4).

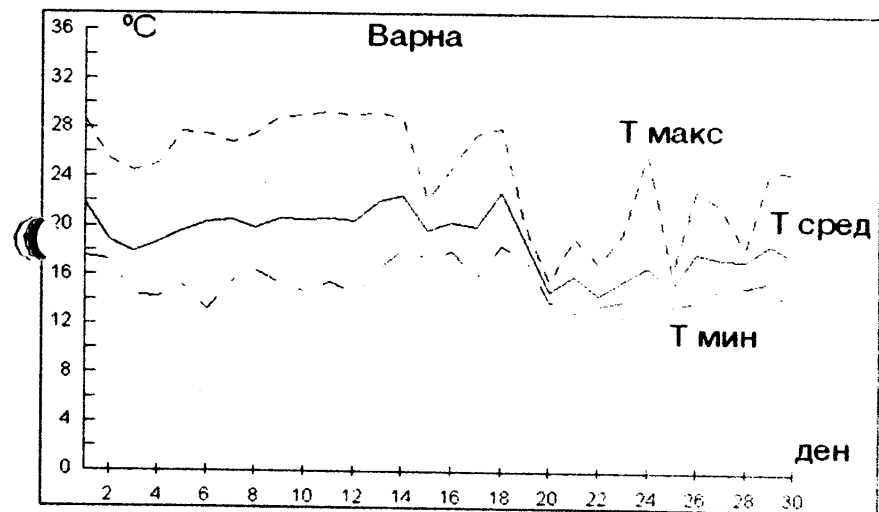
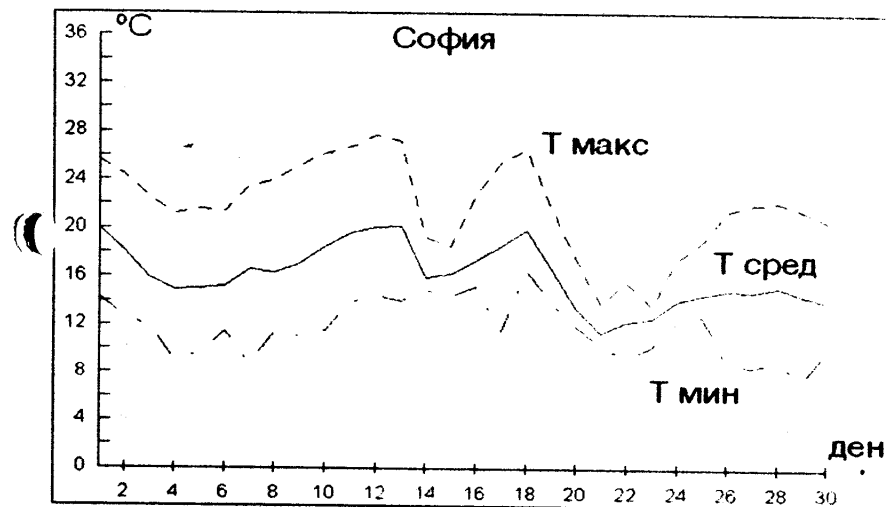
3. РАДИОАКТИВНОСТ НА ВЪЗДУХА

Атмосферни проби за оценка на радиоактивността на въздуха се обработват и измерват ежедневно в регионалните лаборатории от мрежата на НИМХ-БАН в София, Пловдив, Варна, Бургас и Плевен.

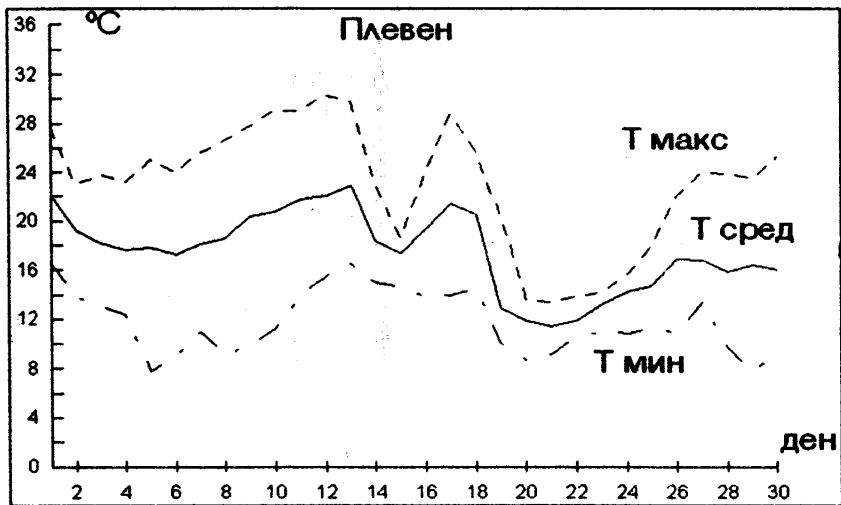
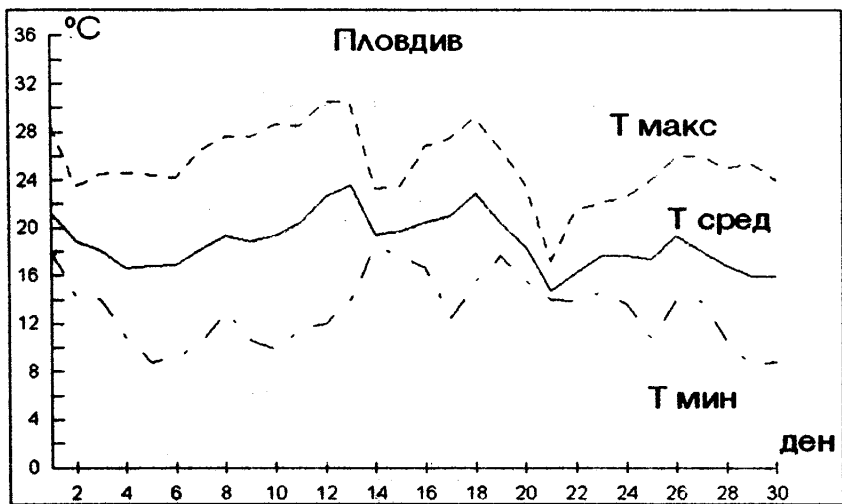
През септември 2005 г. средните месечни стойности на общата бета-активност на атмосферния аерозол в приземния въздушен слой, измерени на 5-я ден след пробовземаването, варират от 1.7 до 6.7 mBq/m³. Средните месечни и максималните дневни стойности, измерени през септември, са близки до измерените през август за отделните станции. За всички станции от мрежата на НИМХ измерените стойности на общата бета-активност на атмосферните отлагания и валежите са в границите на фоновите вариации.

При графичното представяне на данните и при оценката на средните стойности са изключени дните, през които измерената активност е под минимално откриваемата, варираща от 0.9 до 3.4 mBq/m³ в зависимост от скоростта на брое на фона на апаратурата в различни районни лаборатории и спецификата на отделните проби.

ХОД НА ТЕМПЕРАТУРАТА (°C) ПРЕЗ СЕПТЕМВРИ 2005 Г.

ХОД НА ТЕМПЕРАТУРАТА (°C) ПРЕЗ СЕПТЕМВРИ 2005 Г.

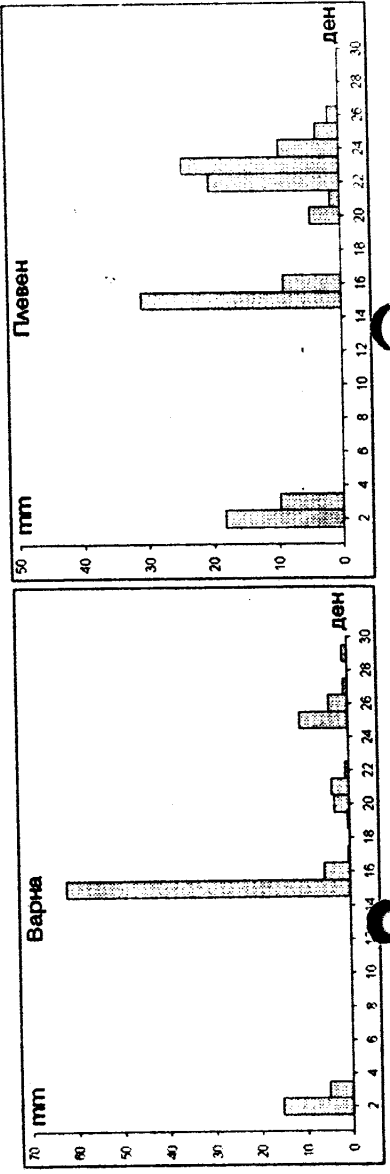
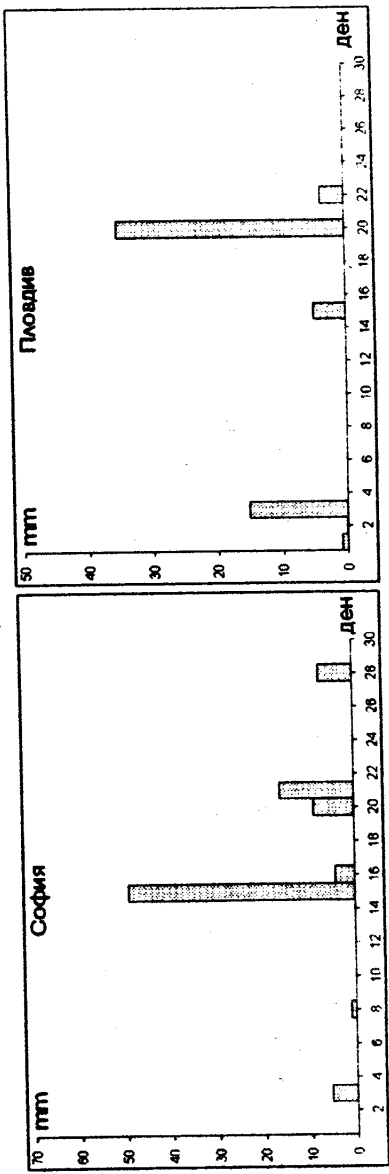

МЕТЕОРОЛОГИЧНА СПРАВКА ЗА МЕСЕЦ СЕПТЕМВРИ 2005 Г.

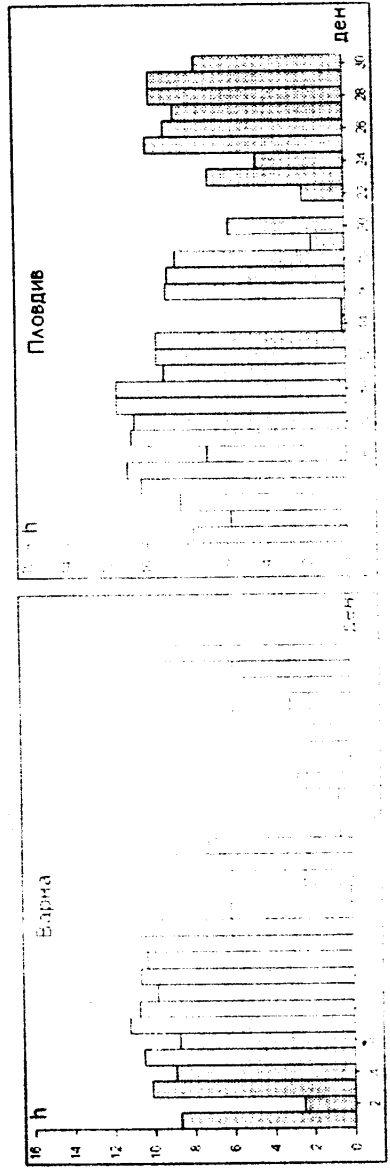
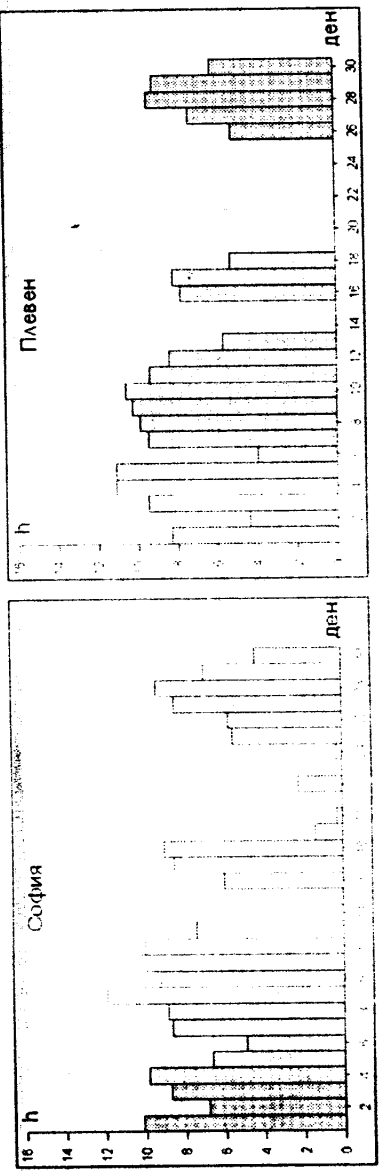
Станция	Температура на въздуха (°C)				Валеж (mm)			Брой дни с				
	Т ср.	δТ	Т max	Т min	сума	Q/Qn (%)	макси-мален	количество валеж (mm)		ветър ≥14m/s	гръм. бури	
								≥1	≥10			
София	16.1	0.0	27.7	12	7.4	29	243	49	7	2	0	6
Видин	17.1	-0.2	29.5	12	7.5	5	47	123	8	1	0	1
Монтана	17.5	-0.2	29.0	12	10.0	22	42	102	6	1	0	1
Враца	16.6	-1.2	27.5	10	9.8	29	125	227	11	5	0	6
Плевен	17.5	-0.8	30.3	12	7.8	29	134	335	11	4	1	2
В. Търново	16.9	-0.4	30.5	12	8.5	28	236	537	15	4	0	4
Русе	17.8	-1.2	31.8	12	8.8	28	202	493	15	10	5	2
Разград	16.4	-0.5	28.6	12	9.1	21	231	563	47	9	6	1
Добрич	16.7	0.5	30.4	13	8.1	6	100	322	31	12	3	4
Варна	18.9	0.5	29.3	11	13.0	21	114	369	62	15	8	6
Бургас	19.5	0.6	31.2	13	12.1	30	35	83	11	16	6	3
Сливен	18.6	0.1	29.6	13	8.6	24	164	455	81	5	4	3
Кърджали	18.8	0.2	31.0	12	6.9	6	21	64	10	22	2	2
Чирпан	18.7	0.3	30.5	13	7.6	5	67	208	18	3	8	6
Шюмлян	17.9	-0.1	30.2	12	9.4	7	28	83	10	15	5	4
Благоевград	20.5	0.5	34.0	13	11.8	29	48	210	20	15	6	9
Сандански	16.5	-0.2	29.3	12	6.5	29	47	118	28	15	6	6
Костенца	2.4	0.1	11.6	17	-2.8	4	51	150	16	15	10	10
гр. Мусола	4.7	0.1	10.8	18	-0.3	5	134	181	44	15	3	5

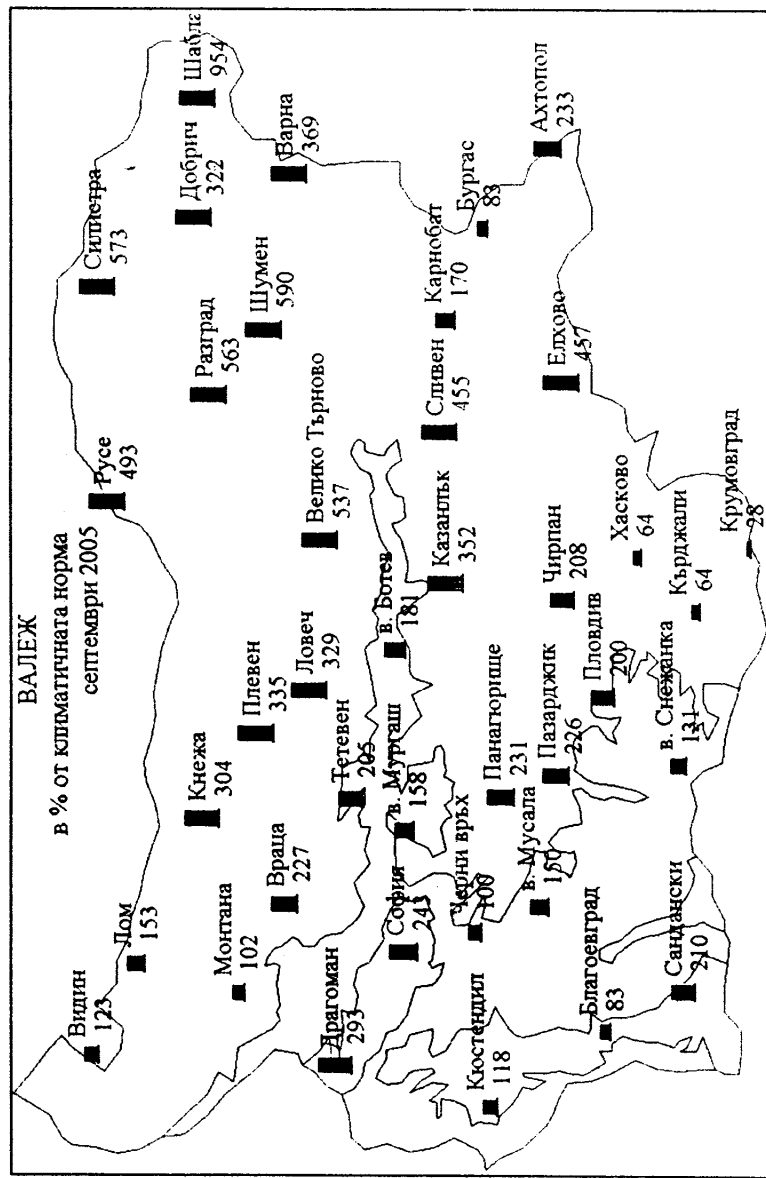
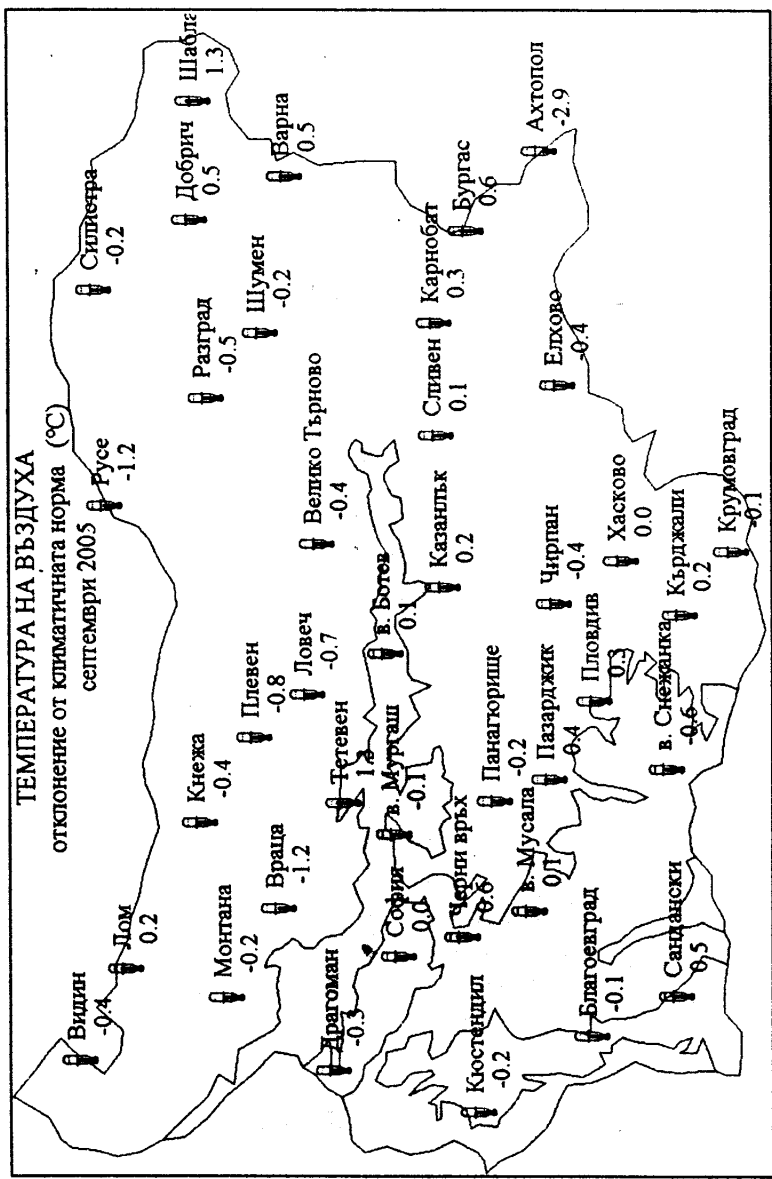
δТ - отклонение от месечната норма на температурата; Q/Qn - процентно отношение на месечната валежна сума спрямо нормата. Нормите са изчислени по данни за периода 1961-1990 г. * - не се измерва

ВАЛЕЖИ (mm) ПРЕЗ СЕПТЕМВРИ 2005 г.

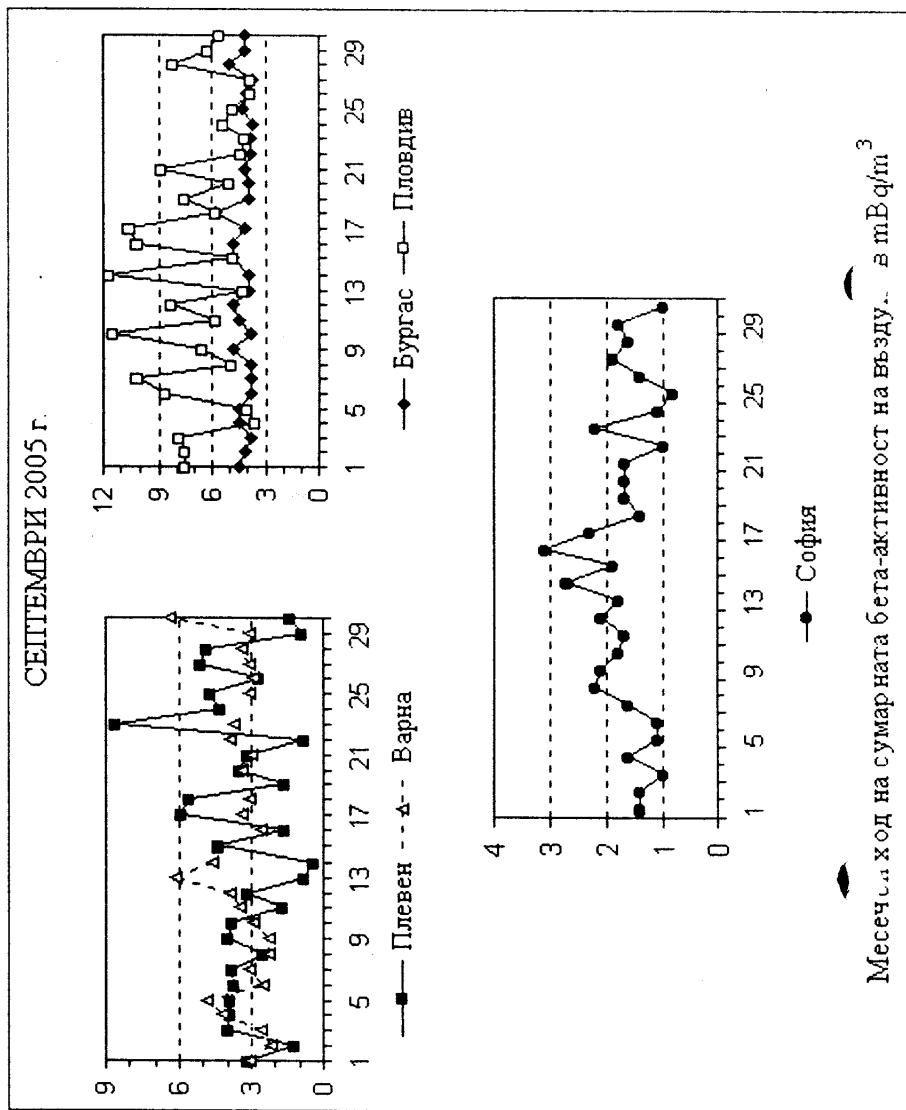
СЪБЪЩЕВО ГРЕНЕ (ЧАСОВЕ) ПРЕЗ СЕПТЕМВРИ 2005 Г.

IV. СЪСТОЯНИЕ НА РЕКИТЕ

Септември в хидрологично отношение беше аналогичен на предходните два месеца. На фона на вече силно преовлажнените водосбори от големите валежи през предните месеци и многократното преминаване на високи вълни, съпроводено с излизане на много реки от коритата им, валежите през септември, макар и не с такива екстремни количества както през август, отново формираха високи води главно по реките в Дунавския водосбор.

През септември общият обем на речния отток в Дунавския водосбор надвиши нормата за месеца около 6 пъти; оттокът на реките от Черноморския басейн около 3 пъти, а на реките от Беломорския басейн 2.6 пъти.

В Дунавския водосбор около средата на месеца и в началото на третото десетдневие силно се повишиха нивата на реките Искър, Вит, Осъм и Янтра с притоците ѝ Росица, Голяма река и Джулюница, както и реките Черни и Русенски Лом.

През периодите 14-16 и 19-24.IX преминаха високи вълни по реките Осъм, Янтра, Росица при Севлиево, Голяма река при Стражица, Джулюница при едноименното село и Русенски Лом при Божичен. През тези периоди нивото на р.Осъм при Изгрев се повиши съответно с 540 и с 680 cm при максимално протичащо водно количество $Q_{max}=206 m^3/s$, нивото на р.Янтра при Велико Търново се повиши съответно с 400 и с 481 cm при $Q_{max}=376.5 m^3/s$, а при Каранци с 295 и с 509 cm при $Q_{max}=962 m^3/s$; нивото на р.Росица при Севлиево се повиши съответно със 168 и с 221 cm при $Q_{max}=371 m^3/s$. Нивата на реките Джулюница при с.Джулюница и Голяма река при Стражица се повишиха с 210-215 cm, а на реките Искър, Вит, Черни Лом и Русенски Лом с 85 до 174 cm.*

Средномесечният отток при всички пунктове за наблюдение на реките от Дунавския водосбор през септември значително надвишава нормата за месеца. Месечният обем на оттока на тези реки намал с 11% в сравнение с август, като с по-голям отток са само реките Осъм и Янтра.

През септември общият обем на речния отток в Черноморския басейн се увеличи с 61% в сравнение с август. През периодите 14-16 и 19-24.IX високи вълни преминаха по крайните югоизточни реки Средецка и Факийска. Повишението на нивото на р.Средецка при Проход през първия период беше с 88 cm, а през втория с 370 cm при $Q_{max}=273 m^3/s$. Нивата на реките Факийска при Зидарево и Луда Камчия при Берово се повишиха с 90-100 cm. Увеличенията на оттока на реките Голяма Камчия при Преслав и Камчия при Гроздово се дължиха както на валежите, така и на освобождаване на язовирни обеми. Средномесечният отток на всички наблюдавани реки от Черноморския басейн е над нормата за месеца.

През септември общият обем на оттока на реките от Беломорския басейн намал с 48% в сравнение с август. През периода 14-22.IX бяха регистрирани краткотрайни повишения с 50 до 100 cm на нивата на Марица след гара Белово, Сазлийка при Гълъбово и Тунджа след язовирите. Нивата на Струма и Места бяха без съществена изменения. Средномесечният отток при повечето пунктове за наблюдение на реките от Беломорския басейн е значително над нормата за месеца.

Общият обем на речния отток към крайните створове на по-големите реки в страната с 1886 млн. m^3 , около 4 пъти над нормата за септември и с 27% по-малък от оттока през август.

През септември нивото на р.Дунав в българския участък беше със слаба тенденция към повишаване. Средномесечното ниво на реката по цялата дължина на участъка се повиши с 3 до 29 cm в сравнение с август и е със 139 до 214 cm над нормата за септември.

* Данните са от 08 ч.

V. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ

През изминалия период изменението на дебита на изворите се характеризираше с големи пространствени вариации и с много по-добре изразена тенденция на спадане. Понижение на дебита беше установено при 27 наблюдателни пункта или 73% от случаите. Най-съществено беше спадането на дебита в Бистрец-Мътнишки, Градешнишко-Владимировски, Искрецки и Милановски карстови басейни, както и в басейна на студените пукнатинни води в Източнородопски район. В тези случаи средномесечните стойности на дебита до два пъти, рядко по-високо, в сравнение с август беше установено при 10 наблюдателни пункта. Най-съществено беше повишението в Етрополски, Котленски и част от Гоцеделчевски карстови басейни, както и в басейна на Преславска антиклинала. В тези случаи средномесечните стойности на дебита са нараснали със 154 до 430% спрямо август.

Голямо пространствено разнообразие на вариациите на нивата с по-добре изразена тенденция на спадане имаха подземните води в плиткозалягащите водоносни хоризонти (тераси на реки, низини и котловини). Понижение на водните нива с 2 до 127 cm спрямо август беше регистрирано при 44 наблюдателни пункта или около 64% от случаите. Най-съществено беше понижението на нивата на места в терасите на реките Дунав, Огоста, Искър, Камчия, Струма и Тунджа, в Софийска котловина, както и в Горнотракийската низина. Повишение на водните нива с 1 до 76 cm спрямо август бе установено при 25 наблюдателни пункта, като най-съществено беше то за подземните води на места в терасите на реките Дунав, Вит и Русенски Лом.

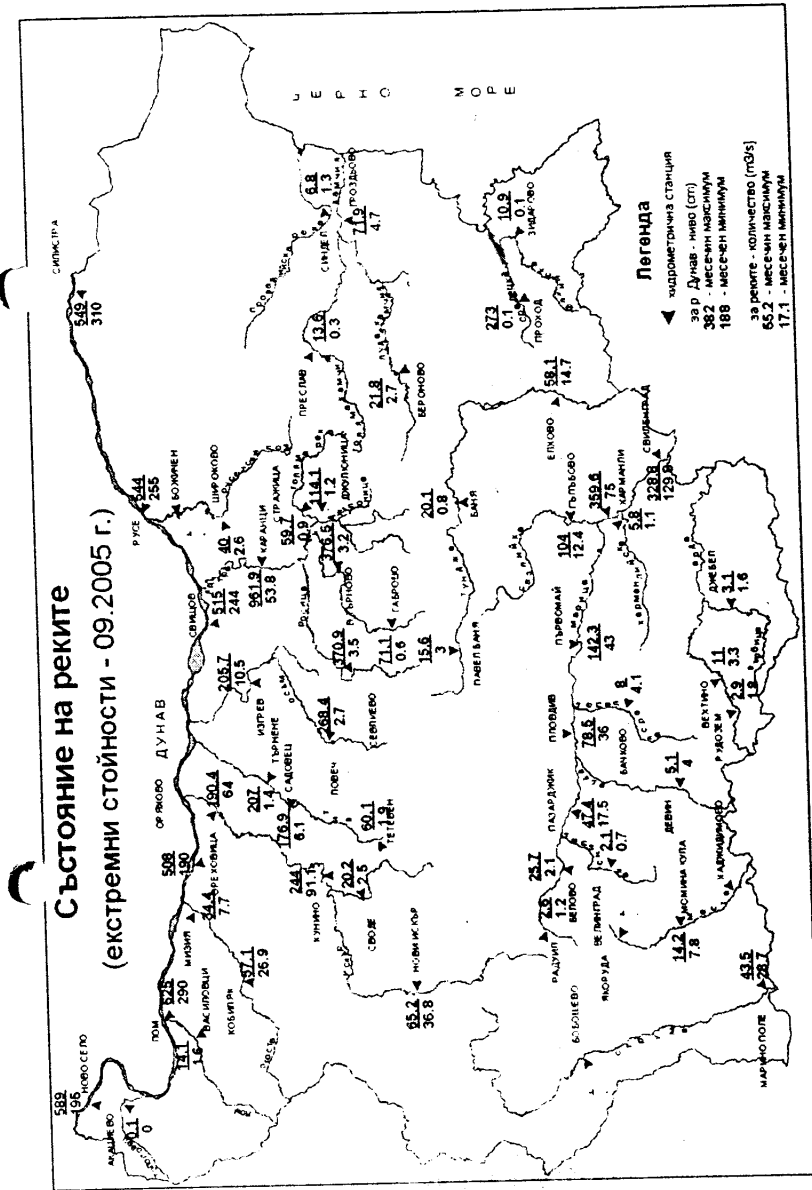
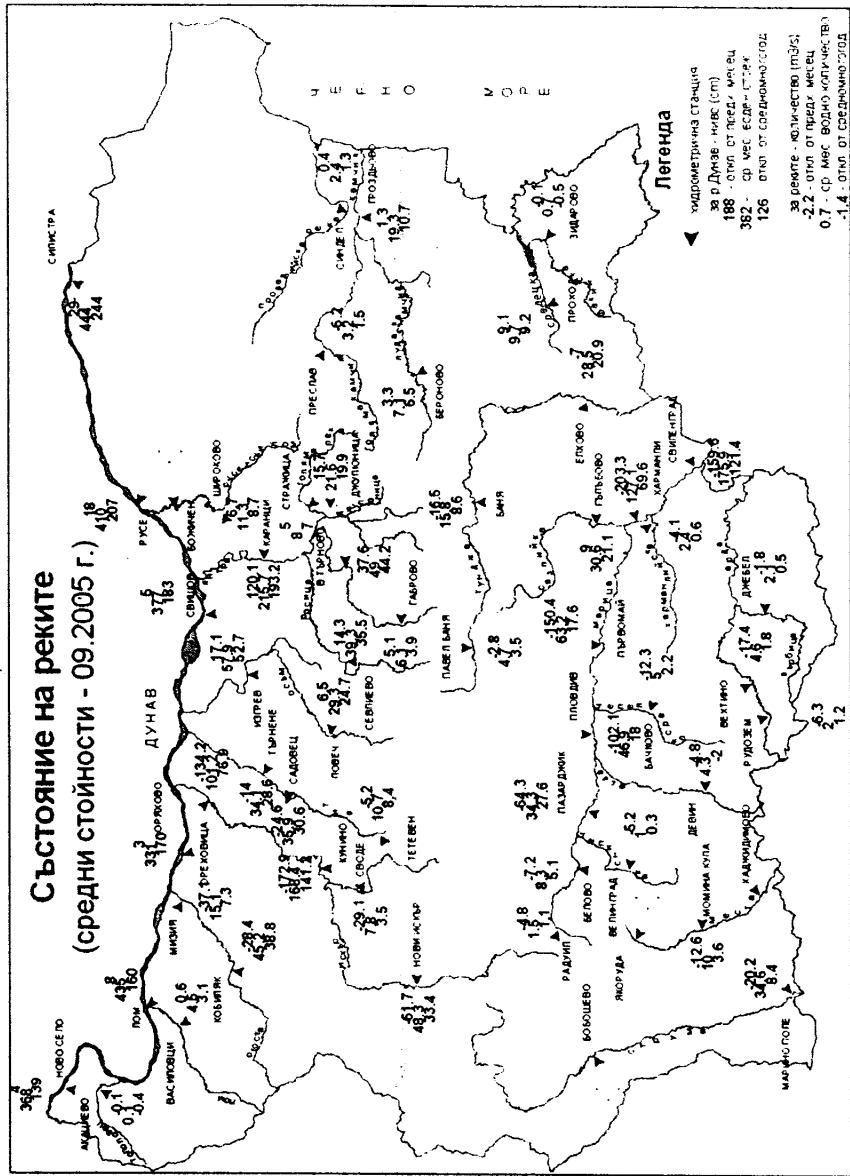
Предимно се понижиха (с 2 до 6 cm) нивата на подземните води в Хасковския басейн.

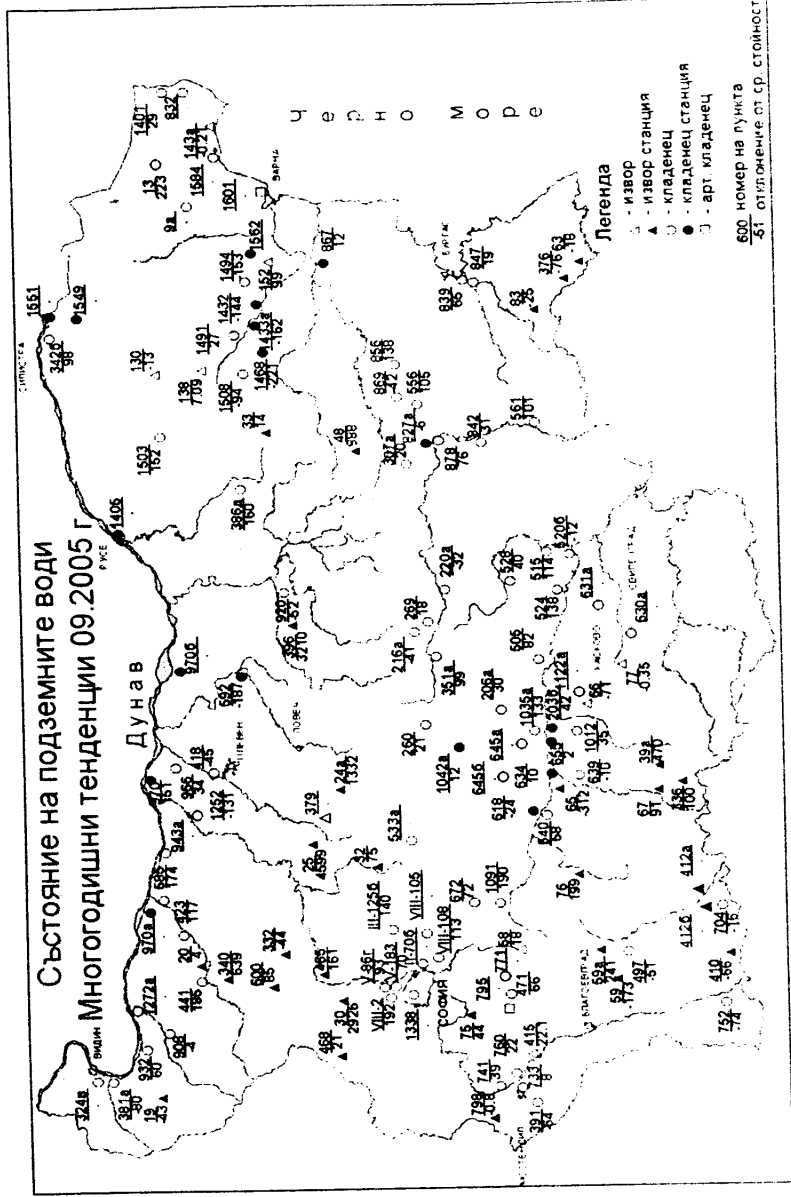
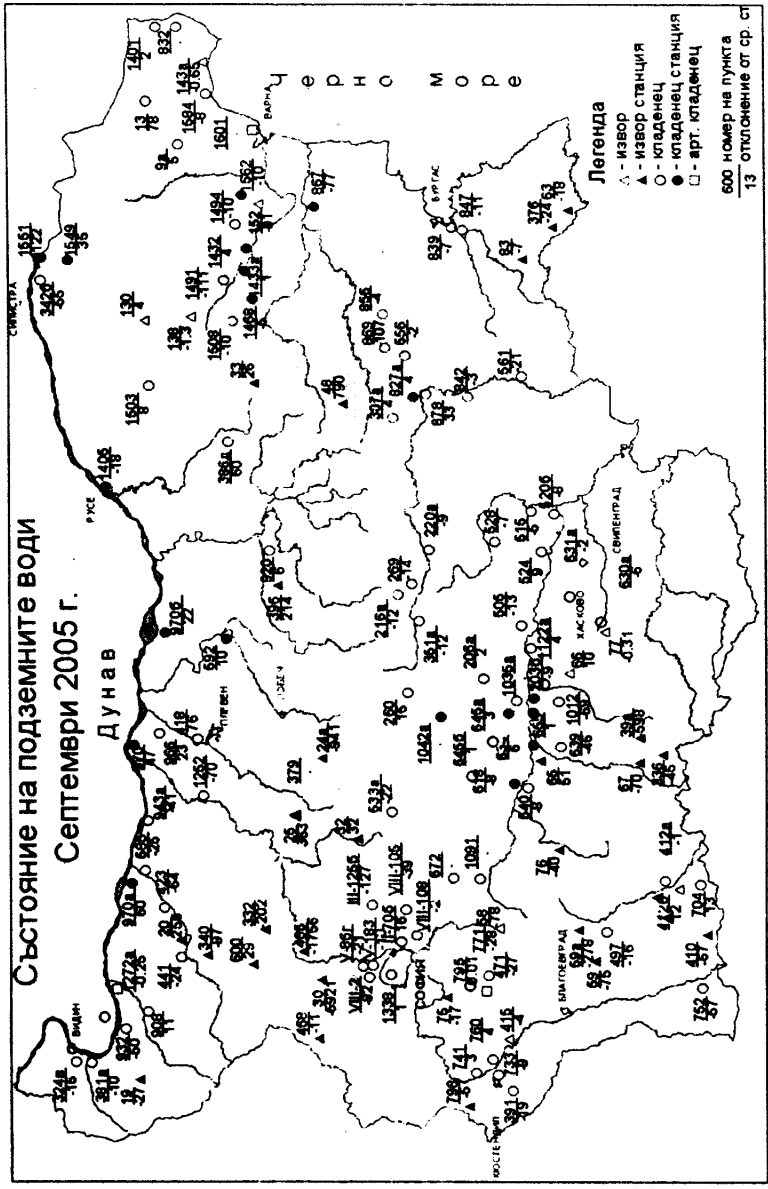
Нивата на подземните води в сарматския водоносен хоризонт на Североизточна България имаха пространствено разнообразие на вариациите с отклонения от средните стойности на август от -8 до 78 cm и много добре изразена тенденция на покачване.

Нивата и дебитите на подземните води в дълбокозалягащите водоносни хоризонти и водонапорни системи имаха голямо пространствено разнообразие на вариациите със слабо изразена положителна тенденция. Разнообразни вариации (от -8 до 122 cm) с много добре изразена тенденция на покачване имаха нивата на подземните води в хотрив-баремската водоносна система на Североизточна България. Разнообразни вариации (от -111 до 4 cm) с добре изразена тенденция на спадане имаха нивата на подземните води в малм-валанжката водоносна система на същия район на страната. Повишиха се нивата на подземните води в подложката на Софийския грабен и в приабонската система в обсега на Пловдивския грабен съответно с 1 cm и 7 cm. Слабо се понижи дебитът на подземните води в обсега на Ломско-Плевенската депресия (с 0.25 l/s), а в обсега на Струмската разломна зона (Джермански грабен) слабо се повиши с 0.010 l/s.

В изменението на запасите от подземни води през септември беше установено добре изразена тенденция на покачване при 70 наблюдателни пункта или около 66% от случаите, обусловена от обилните валежи през този и предходните месеци. Повишението на водните нива с 2 до 240 cm спрямо средномногогодишните месечни стойности беше най-голямо за подземните води на места в терасите на реките Дунав, Огоста, Скът, Русенски Лом и Тунджа, в Софийска и Сливненска котловини, в Горнотракийската низина, в локални зони от разпространението на сарматския водоносен хоризонт и хотрив-баремската водоносна система на Североизточна България, в приабонската система в обсега на Пловдивския грабен, както и в Ихтиманската водонапорна система, където наблюдаваният кладенец беше залят. Покачването на дебита с отклонения от месечните норми 4.00 до 4599 l/s беше много по-добре изразено в Северна България и най-вече в басейна на платото Пъстрина, в Бистрец-Мътнишки, Искрецки, Етрополски и Ловешко-Търновски карстови басейни, в басейните Злат-

на Панела и на Тетевенската антиклинала, в южните зони от разпространението на хотрив-баремската водоносна система, в Котленски и в част от Настан-Гриградския карстов басейни. В тези случаи дебитът на изворите е над 200% (от 214 до 730%) от нормите за септември, а в басейна на Тетевенска антиклинала и Ловешко-Търновски карстов басейн съответно с 1166 и 1729%. Понижението на водните нива (с 4 до 221 cm) спрямо средномногогодишните месечни стойности е най-съществено за подземните води на места в терасите на реките Дунав, Искър, Осъм и Струма, както и в малм-валанжката водоносна система на Североизточна България. Понижението на дебита, с отклонения от нормите 9.21 до 312 l/s, беше най-голямо в басейна на северното бедро на Белоградчишката антиклинала в Бобошво-Мърводолски карстов басейн, Башдърменска и Стойловска синклинали (Странджански район), както и в басейна на студените пукнатинни води в Източнородопския район.

Директор НИМХ ст.н.с. д-р К. Цанков
Телефон: 988-38-35
Факс: 988-03-80, 988-44-94
Телефонна централа: 975-39-86, 87
1784 София, "Цариградско шосе" 66

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Отговорен редактор ст.н.с. д-р П. Симеонов
Отговорен секретар н.с. ст. д-р Т. Маринова
ст.н.с. д-р Л. Латинев
ст.н.с. д-р В. Казанджиев
ст.н.с. д-р Ек. Бъчварова
ст.н.с. д-р М. Мачкова
н.с. ст. Кр. Младенов
гл. експ. П. Димитрова
Редакция и компютърна подготовка Б. Калчева

ПОДГОТВИЛИ МАТЕРИАЛИТЕ ЗА БРОЯ

Част I. М. Попова, ст.н.с. д-р Л. Латинев
Част I.б. ст.н.с. д-р П. Симеонов, П. Димитрова
Част II. Д. Жолева, Я. Маринова, ст.н.с. д-р В. Казанджиев
Част III. н.с. Бл. Велсва, н.с. д-р М. Коларова, Л. Йорданова,
н.с. д-р Н. Вълков
Част IV. инж. Г. Здравкова, инж. Б. Христов
Част V. ст.н.с. д-р М. Мачкова

Печат М. Пашалийски
Формат 70/100/16
Поръчка – службена
Тираж 25
Печатница при НИМХ

© Национален институт по метеорология и хидрология, БАН
София, 2005